

УДК 027.54:025.4

Катерина Лобузiна,

д-р наук із соціальних комунікацій,
директор Інституту інформаційних технологій
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

Світлана Галицька,

наук. співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3 м. Київ, 03039, Україна
E-mail: galizkaya@nbuv.gov.ua

Тематичний пошук в електронних каталогах національних бібліотек

У статті розглядаються засоби тематичного пошуку за бібліотечною класифікацією в електронних каталогах національних бібліотек. Порівнюються можливості різних інформаційно-бібліотечних пошукових систем.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотечна ієрархія, інформаційно-пошукова система, тематичний пошук, тематичний навігатор НБУВ.

Завдання сучасної бібліотеки щодо формування інформаційного суспільства полягає в якiсно новій організації інформаційно-бібліотечної діяльності, що передбачає використання інформаційних технологій на всіх ділянках бібліотечного процесу. Саме такий підхід забезпечує повноцінне функціонування бібліотеки як інформаційного центру. Зростання, зміна інформаційних потреб користувачів засвідчують важливість організації тематичного доступу до інформаційних ресурсів бібліотеки, ефективність якого залежить від комплексу компонентів лінгвістичного забезпечення інформаційно-пошукової системи та їх якості, від можливості орієнтуватися в бібліотечній ієрархії.

Забезпечення тематичного доступу – частина процесу формування загального інформаційного ресурсу бібліотеки, який передбачає аналітико-синтетичне опрацювання документів, тобто надання класифікаційного індексу для визначення власного місця певного документа в бібліотечній ієрархії та його інтеграції в упорядковану структуру бібліотечних фондів, а також удосконалення і актуалізацію інформаційно-пошукової мови бібліотеки. Класифікаційні індекси, внесені до бібліографічних записів документів, розподіляють надходження за розділами знань і, водночас, стають засобом інтелектуального пошуку. Саме використання бібліотечної класифікації як засобу тематичного доступу уможливило перегляд усієї структури бібліотечних фондів, яка є науковою системою знань, а також збільшення або зменшення глибини розгляду певних тем, напрямів науко-

вих досліджень тощо. Завдяки такому пошуку користувач отримує перелік бібліографічних описів документів певної тематики, уточнює та обмежує його за допомогою інших засобів пошуку, наприклад, ключових слів, прізвища автора.

Для задоволення інформаційних потреб користувачів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (НБУВ) на основі бази даних «Скорочений варіант Рубрикатора Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського для наукової бібліотеки» створено тематичний навігатор – сучасний засіб тематичного пошуку (зокрема, за класифікаційною ієрархією), який «наочно демонструє ієрархічну структуру скороченого варіанта Рубрикатора НБУВ у вигляді «тематичного дерева», дає змогу користувачам переходити з будь-якого рівня класифікаційної ієрархії на рівень вище або нижче для розширення або звуження меж тематичного пошуку, обирати необхідний розділ і переглядати його структуру, відкривати певні рубрики для перегляду їхнього змісту» [6, с. 13]. Опис рубрики тематичного навігатора, як правило, містить комплекс охоплених нею тем, питань і понять; методичні вказівки із зазначенням ієрархічних та асоціативних зв'язків між предметами; відповідні рубрики УДК (індекс і заголовок), які визначають повний або частковий збіг змісту рубрик двох класифікацій, відомості щодо кількості наявних документів тощо. Тематичний навігатор забезпечує швидкий перехід від рубрики до бібліографічної бази даних з формуванням переліку бібліографічних записів документів відповідної тематики.

Розглянемо інтелектуальний пошук за допомогою бібліотечної ієрархії, який надають інформаційно-пошукові системи інших національних бібліотек.

Національна бібліотека Чеської республіки (Прага)

Веб-сайт: nkr.cz

Заснована 1622 р. Найбільша бібліотека країни. Нині її фонди налічують близько 7 млн примірників.

Розглянемо можливості доступу до електронного каталогу бібліотеки. Для початку на її сайті обираємо онлайнвий електронний каталог. Одразу скористаємося наданим переліком категорій джерел інформації: «книги». Подальший пошук можна здійснювати за автором, назвою, місцем і роком публікації, ISBN/ISMN/ISSN, кодом країни-видавця, типом документа (наприклад, «книга», «електронна книга», «електронний журнал», «відеоматеріали»), а також за ключовими словами.

Для тематичного пошуку за класифікаційною ієрархією перейдемо до тематичної карти бібліотечних колекцій – Topic Map of Library Collections, яка знайомить з упорядкованою структурою бібліотечних фондів. Оберемо з переліку 26 розділів знань бібліотечної класифікації потрібний нам (наприклад, «Сільське господарство»), позначимо його і отримаємо повну структуру розділу (14 підрозділів), зокрема:

- Agriculture and related technologies
- Animal husbandry
- Field and plantation crops
- Fishing
- Forestry
- Garden crops (horticulture), vegetables
- Hunting

Якщо скористатися опцією «according to DDC notations» («згідно з позначеннями УДК») на тематичній карті, можна одержати таку ж структуру, але упорядковану за УДК із зазначенням відповідних класифікаційних індексів.

Для отримання переліку бібліографічних записів документів залишилося позначити необхідну категорію (наприклад, «Ветеринарна медицина»). Обмежити пошук можна за допомогою відомостей про видання (наприклад, рік видання – 2018).

Бібліографічний запис документа містить відомості про автора, назву, мову, рік видання, видавництво, кількість сторінок тощо. Крім того, кожний бібліографічний запис уможливує подальший пошук: він містить ключові слова, визначені для цього

видання, а також предметні рубрики та індекси УДК, до яких можна перейти за посиланням з отриманням переліку документів відповідної тематики. Заголовок рубрики УДК зазначено лише для класифікаційного індексу, наданого виданню.

Засоби тематичного пошуку:

бібліотечна ієрархія;

Універсальна десятикова класифікація (частково, у розділах, верхній рівень) з використанням індексу для пошуку;

предметні рубрики та індекси УДК, зазначені у бібліографічному записі документа.

Німецька національна бібліотека (Берлін, Лейпциг, Франкфурт-на-Майні)

Веб-сайт: dnb.de/DE/Hon

Провідна бібліотека Німеччини. Об'єднує три бібліотеки, заснована 1912 р. Свою нинішню назву отримала 2006 р. У 2017 р. її фонди налічували 32,7 млн примірників.

Каталог Німецької національної бібліотеки пропонує простий і розширений пошуки інформаційних джерел, а також дає можливість переглядати структуру класифікації Дьюї і тематичного пошуку за тематикою або індексами класифікації Дьюї.

Послідовно відкриваємо розділ «900 Історія/Географія», підрозділи «940 Історія Європи», «947 Росія та сусідні країни Східної Європи», «947.5–947.9 Європейська частина колишнього Радянського Союзу, крім Росії; російської області Кавказу», «947.7 Україна», «947.708 Україна – 1855–...», отримуємо структуру розділу «947.7 Україна».

Для пошуку документів (наприклад, з історії України з 1991 р.) вносимо відповідний індекс Дьюї у пошукове поле (947.7086). Під цим полем позначаємо бібліотеки, у фондах яких відбуватиметься пошук. Тепер можна побачити кількість документів потрібної тематики у різних бібліотеках, наприклад, у Німецькій національній бібліотеці (DNB) – 31 примірник. Для отримання переліку бібліографічних записів документів з історії України з 1991 р. у Німецькій національній бібліотеці натискаємо «31(DNB)». Отриманий перелік можна сортувати за датою видання, автором, назвою.

Бібліографічний запис документа містить відомості про автора, назву, мову, рік видання, видавництво, кількість сторінок, ISBN, URL, індекси класифікації Дьюї тощо. Крім того, кожний бібліографічний запис уможливує подальший пошук за ключовими словами або автором.

Під час розширеного пошуку, крім назви, автора та інших пошукових елементів, можна використо-

увати тематичні групи («Sachgruppen»), упорядковані за Універсальною десятковою класифікацією, а також обирати, за необхідності, навчальні посібники, літературу для дітей та юнацтва тощо. Переліки бібліографічних записів документів, наприклад, з інформатики, можна отримати за рубриками УДК (004) або класифікації Дьюї (000).

Засоби тематичного пошуку:

бібліотечна ієрархія, упорядкована за класифікацією Дьюї;

класифікація Дьюї з використанням індексу для пошуку;

Універсальна десяткова класифікація (частково, верхній рівень) з використанням індексу для пошуку;

Національна парламентська бібліотека Японії (Токіо, Кансай-кан)

Веб-сайт: ndl.gov.jp

Заснована 1948 р. на базі парламентської бібліотеки. Одна з найбільших бібліотек світу. Фонди налічують більше 5 млн примірників.

При розширеному пошуку користувачі застосовують індекси УДК та класифікації Бібліотеки Конгресу у полі «Класифікація». Бібліографічний запис документа містить відомості про автора, назву, мову видання, анотацію, зміст, а також ключові слова, індекси класифікацій, надані виданню, за якими можна продовжити тематичний пошук. Так, для видання «Cat wars: the devastating consequences of a cuddly killer» маємо індекс УДК (DC23): 636.8 та індекс класифікації Бібліотеки Конгресу (LCC): SF450 (клас S – Сільське господарство, підклас SF – Тваринництво). Якщо перейти до певного індексу, можна отримати перелік бібліографічних записів (88 одиниць) усіх документів відповідної тематики і, при потребі, обмежити його будь-яким пошуковим елементом.

Засоби тематичного пошуку:

класифікація Бібліотеки Конгресу з використанням індексу для пошуку;

Універсальна десяткова класифікація з використанням індексу для пошуку;

предметні рубрики та індекси класифікацій, зазначені у бібліографічному записі документа.

Національна сільськогосподарська бібліотека (Белтсвілл, штат Мериленд)

Веб-сайт: nal.usda.gov

Заснована 1862 р. Одна з найбільших галузевих наукових бібліотек світу, входить до складу п'яти національних книгозбірень США. Голов-

ний цифровий інформаційний та координаційний центр Міністерства сільського господарства країни. Фонди налічують близько 4 млн примірників.

Головна сторінка сайта бібліотеки містить тезаурус і глосарій – головні інструменти пошуку. Тезаурус бібліотеки охоплює понад 135 тис. термінів, поділяється на 17 тематичних категорій, визначає ієрархічні, еквівалентні та асоціативні відношення між поняттями, містить також таксономічну класифікацію організмів.

Наприклад, візьмемо категорію «Forest Science and Forest Products» – «Лісова наука і лісова продукція». Ми бачимо перелік предметних рубрик (понад 200 рубрик) – детально розроблену структуру розділу (крапками позначено підпорядкованість понять), можемо обрати будь-яку рубрику для отримання її опису, перегляду пов'язаних з нею рубрик тощо:

- forest ecology
- dead wood
- coarse woody debris
- slash
- snags
- forest-wildlife relations

Будь-яким з термінів можна скористатися для тематичного пошуку у каталозі, наприклад, в «AGRICOLA Books». Пошук обмежується позначенням певної бази даних. Так, за словом «Ялинка» ми отримуємо 533 результатів, які можна відсортувати, наприклад, обрати електронні ресурси. Кожний бібліографічний запис містить відомості про автора, назву, видавництво, адресу електронного ресурсу тощо.

Щодо пошуку за глосарієм, можна обрати термін за алфавітом, а також скористатися спеціалізованими глосаріями, наприклад глосарієм довідників з деревини, який є онлайн-довідником і містить понад 400 термінів.

Засоби тематичного пошуку:

тезаурус – перелік предметних рубрик, тобто рубрикатор бібліотеки, детально розроблений, з розгалуженою структурою;

глосарії, у т. ч. спеціалізовані.

Національна бібліотека Іспанії (Мадрид)

Веб-сайт: bne.es

Заснована 1712 р. Головна публічна бібліотека, вищий бібліотечний заклад Іспанії. Фонди налічують понад 26 млн примірників.

На головній сторінці сайта бібліотеки обираємо іспанську цифрову бібліотеку, потім відкриваємо

колекції. Ця сторінка містить також перелік тематичних розділів, за якими упорядковано фонди цифрової бібліотеки (18 розділів). Серед них: «Наука і культура загалом», «Філософія. Психологія», «Релігія, теологія», «Суспільні науки», «Прикладні науки. Медицина».

Переходимо до розділу «Географія. Біографія. Історія» з отриманням переліку бібліографічних записів документів, який можна відсортувати за структурою розділу (також можна фільтрувати за обраними колекціями тощо):

- Археологія
- Культурні пам'ятки
- Регіональні дослідження
- Загальна географія. Історія
- Біографії. Генеалогія
- Історія як наука
- Загальна історія

Обираємо розділ «Загальна історія», підрозділ «Давня Греція», отримуємо перелік бібліографічних записів інформаційних ресурсів. На сторінці ми бачимо частину структури каталогу, а також кількість документів, зібраних під певними рубриками. Далі переходимо до запису книги «Історія Давньої Греції» М. Морейта. Бібліографічний запис книги містить відомості про автора, назву, редактора, дату публікації тощо. За посиланням можна перейти до означеної теми «Греція – Історія» і отримати бібліографічні записи документів з історії Греції, також є можливість отримати перелік документів М. Морейта.

Крім того, запис містить індекс УДК, наданий документу: 94(38). Його не можна використати як пошуковий елемент, але він визначає зв'язок локального рубрикатора бібліотеки з класифікаційною системою.

Засоби тематичного пошуку:
перелік предметних рубрик.

Національна центральна бібліотека Рима

Веб-сайт: beniculturali.it

Заснована 1875 р. Одна з двох національних бібліотек Італії, а також одна з найбільших універсальних книгозбірень Італії. Фонди налічують понад 7 млн примірників.

Головна сторінка сайту бібліотеки пропонує обрати для пошуку необхідних документів один з каталогів бібліотеки.

Обираємо каталог Національної центральної бібліотеки Рима (каталог BNCR), загальнодоступний інтернет-каталог. У каталозі можна використовувати як традиційні пошукові елемен-

ти, так і індекс класифікації М. Дьюї. Спробуємо знайти документи за індексом 648 (Домоведення). Для уточнення пошуку використовуємо фільтр (2017–2018 рр.). За цим запитом ми отримали бібліографічний запис одного документа. Це монографія Рапінчук Беккі «Революційний метод очищення вашого дому лише за 10 хвилин в день». Бібліографічний запис монографії охоплює відомості про автора, назву видання, видавництво, кількість сторінок тощо. Крім того, запис містить прізвища автора і перекладача, назву колекції «Великі настанови Ньютона», індекс М. Дьюї, наданий виданню (648,5 Прибирання вдома). Цими відомостями можна скористатися, зокрема, для подальшого пошуку і формування відповідних переліків бібліографічних записів.

Таким чином, бібліотека надає можливість тематичного пошуку за індексами Десятькової класифікації М. Дьюї. Класифікаційний індекс – зручний і надійний інструмент пошуку. Він забезпечує точність результатів, але користувачі без спеціальних знань, не знайомі з бібліотечними класифікаціями скористатися ним не зможуть. Крім того, неможливо переглянути бібліотечну ієрархію – перелік поділів таблиць класифікації, застосованих у бібліотеці, неможливо обрати необхідний поділ, поглиблювати його за допомогою детальніших рубрик. Індекс необхідно обирати окремо за таблицями класифікації, а потім використовувати його як пошуковий елемент в електронному каталозі.

Засоби тематичного пошуку:

класифікація Дьюї з використанням індексу для пошуку.

Отже, ми здійснили тематичний пошук у різних національних бібліотеках світу і можемо порівняти ефективність застосування засобів різних пошукових бібліотечних систем.

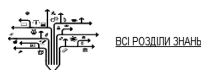
Національні бібліотеки пропонують користувачам багатомовний віддалений доступ до електронного каталогу – бібліографічної бази даних. Пошук документів можна здійснити за автором, назвою, ключовим словом, видавництвом тощо, існує можливість розширеного пошуку одразу за кількома параметрами. При цьому ефективність інформаційно-пошукових мов (ІПМ) під час реалізації різних типів запитів також є різною, а комплексне застосування лінгвістичних засобів дає змогу повніше використовувати переваги та компенсувати недоліки ІПМ [10, с. 72]. Але запити користувачів, як правило, мають тематичний

характер, тому організація динамічного пошуку документів за змістом (за класифікаційними індексами, предметними рубриками, ключовими словами) є актуальним завданням кожної бібліотеки.

Для тематичного пошуку, який визначає місце певного предмета у системі знань, застосовується бібліотечна ієрархія – локальні рубрикатори, бібліотечні класифікації (УДК, Десяткова класифікація М. Дьюї, класифікація Бібліотеки Конгресу США), котрі дають змогу організувати фонди за галузями знань, відшукати інформацію за тематичною ознакою, тобто за визначеною рубрикою, а також знайомлять користувачів з науковою класифікацією знань, застосованою у бібліотеці, для використання у подальшому пошуку. Завдяки особливостям нотації та структури класифікаційні інформаційно-пошукові мови в електронному середовищі вирізняються унікальним функціоналом, якого не має жодна вербальна пошукова мова [9, с. 27]. Сферу застосування ієрархічних класифікацій формує велика кількість функцій, що виконуються ними, головна з них – забезпечення структурування, систематизації будь-яких інформаційних масивів і проведення на цій основі тематичного інформаційного пошуку [1, с. 99].

Безумовно, під час формування пошукової системи бібліотеки орієнтуються на свої фонди, їх обсяг і тематику, на пріоритетні запити користувачів, а також на власні можливості щодо розроблення лінгвістичних засобів тематичного пошуку в електронному каталозі. Тому бібліотечні ієрархії відрізняються одна від одної певним групуванням розділів знань, розгалуженістю структури, глибиною деталізації розділів, тобто кількістю рівнів ієрархії, кількістю рубрик, які збирають матеріал про певні предмети та аспекти їх розгляду.

Для віднайдення повної і точної інформації певної тематики, без «інформаційного шуму», користувач потребує доступу до класифікаційної ієрархії, перегляду великих тематичних масивів за галузевою ознакою, можливості вільно орієнтуватися в структурі бібліотечного фонду, переміщення за класифікаційною схемою, перегляду предметних рубрик, уточнення пошукового запиту за рахунок обмежень за пошуковими елементами тощо. Варто зазначити, що класифікаційна ієрархія, яку демонструє тематичний навігатор НБУВ, вигідно відрізняється своєю наочністю і зручністю у користуванні (див. рисунок).

- ЗАГАЛЬНОНАУКОВЕ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНЕ ЗНАННЯ
- ПРИРОДОЗНАВСТВО. ПРИРОДНИЧІ НАУКИ В ЦІЛОМУ
- ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ
- ХІМІЧНІ НАУКИ
- НАУКИ ПРО ЗЕМЛЮ (ГЕОДЕЗИЧНІ, ГЕОФІЗИЧНІ, ГЕОЛОГІЧНІ)
- БІОЛОГІЧНІ НАУКИ
- ТЕХНІКА І ТЕХНІЧНІ НАУКИ У ЦІЛОМУ
- ЕНЕРГЕТИКА. РАДІОЕЛЕКТРОНІКА
- ПІРНИЧА СПРАВА
- ТЕХНОЛОГІЯ МЕТАЛІВ. МАШИНОБУДУВАННЯ. ПРИЛАДОБУДУВАННЯ
- ХІМІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ. ХІМІЧНІ ТА ХАРЧОВІ ВИРОБНИЦТВА
- ТЕХНОЛОГІЯ ДЕРЕВИНИ. ВИРОБНИЦТВА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ. ПОЛІГРАФІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО. ФОТОКІНОТЕХНІКА
- ВУДІВНИЦТВО
- ТРАНСПОРТ
- СІЛЬСЬКЕ ТА ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ТА ЛІСОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ
- ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я. МЕДИЧНІ НАУКИ
- СУСПІЛЬНІ НАУКИ В ЦІЛОМУ
- ІСТОРІЯ. ІСТОРІЧНІ НАУКИ
- ЕКОНОМІКА. ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ
- ПОЛІТИКА. ПОЛІТИЧНІ НАУКИ
- ДЕРЖАВА І ПРАВО. ЮРИДИЧНІ НАУКИ
- ВОЄННА НАУКА. ВІЙСЬКОВА СПРАВА
- КУЛЬТУРА. НАУКА. ОСВІТА
- ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ. ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА
- МИСТЦТВО. МИСТЦТВОЗНАВСТВО
- РЕЛІГІЯ. БОГОСЛОВ'Я. ЕЗОТЕРИКА
- ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ. ПСИХОЛОГІЯ
- ЛІТЕРАТУРА УНІВЕРСАЛЬНОГО ЗМІСТУ

Тематичний навігатор НБУВ

Як правило, пошукові системи національних бібліотек надають можливість користувачу уточнити тематику, звужити або розширити рамки пошуку, тобто регулювати сферу пошуку. Для цього призначені тематичні рубрики, до яких можна переходити, у т. ч. з бібліографічних записів документів. Також існує велика кількість фільтрів, які встановлюють під час формування переліку записів документів: за типом документа, роками видання, мовою тощо. Це значно підвищує гнучкість пошуку.

Якщо говорити про використання бібліотечної класифікації, то тут важливим є її зв'язок з електронним каталогом бібліотеки, можливість автоматичного формування переліку бібліографічних записів документів обраної тематики (Національна бібліотека Іспанії, НБУВ). У деяких бібліотеках (наприклад, Національна сільськогосподарська бібліотека США) за бібліотечною ієрархією потрібно обрати термін для використання його як пошукового елемента у каталозі.

Класифікаційний індекс під час пошуку, як правило, не використовують. Лише деякі бібліотеки надають користувачам можливість вести тематичний пошук за класифікаційними індексами (наприклад, Німецька національна бібліотека і Національна центральна бібліотека Рима – за індексами Десяткової класифікації М. Дьюї; Національна бібліотека Чеської республіки – за індексами УДК). Це пояснюється тим, що індекс є специфічним пошуковим елементом, і більшість користувачів, не знайомих з бібліотечними класифікаціями, скористатися ним не зможе. Крім то-

го, бібліотеки використовують різні класифікації, тому зручніше шукати документи за певною темою, а індекси локальних рубрикаторів і систем класифікацій не завжди є пошуковими елементами. Пошукові системи бібліотек часто використовують лише заголовки рубрик локальних рубрикаторів, без класифікаційних індексів (наприклад, тематичний навігатор НБУВ).

Зазвичай класифікаційні індекси вказуються у бібліографічних записах документів і визначають зв'язок локального рубрикатора бібліотеки з певною класифікаційною системою (наприклад, Національна бібліотека Чеської республіки). В НБУВ індекси УДК зазначені також у рубриках тематичного навігатора для фіксування повної або часткової відповідності між рубриками двох незалежних класифікаційних систем – власного рубрикатора і УДК.

Результатом пошуку за бібліотечною ієрархією є масив бібліографічних записів документів певної тематики, тобто перелік документів, згрупованих відповідно до пошукового запиту. Користувач, як правило, може сортувати цей перелік за деякими ознаками документів (наприклад, за алфавітом, роком видання тощо). Деякі бібліотеки (наприклад, Національна бібліотека Іспанії) надають користувачу можливість перейти за посиланням з бібліографічного опису до нових переліків документів (праці автора, документи, зібрані під зазначеною в описі тематичною рубрикою тощо). Національна бібліотека Чеської республіки дозволяє використовувати індекси УДК також для створення відповідних тематичних переліків записів документів.

Отже, використання національними бібліотеками класифікаційних ієрархій під час багатаспектного інформаційного пошуку, комплексне застосування всіх пошукових засобів, які доповнюють один одного, і системи обмежень за деякими ознаками документів забезпечують максимально повний і точний результат, високу ефективність використання бібліотечних фондів. Якісна пошукова система пропонує користувачу огляд усієї бібліотечної ієрархії і комплекс засобів для організації інтелектуального пошуку, надає можливість обирати найзручніший метод пошуку, найефективніші інструменти (або їх комбінацію), гарантує високу якість результатів за умови використання системи знань, тобто отримання релевантного переліку бібліографічних записів документів необхідної тематики.

Список бібліографічних посилань

1. Агарова И. А., Щербинина Г. С. Лингвистическое обеспечение процессов каталогизации научной библиотеки. *Библиотеки вузов Урала*. 2011. № 10. с. 89–110.
2. Гиляревский Р. С., Шапкин А. В., Белоозеров В. Н. *Рубрикатор как инструмент информационной навигации*. СПб : Профессия, 2008. 352 с.
3. Лобузiна К. *Бібліотечні класифікації в сучасних інформаційних сервісах* [монографія]. Київ, 2010. 132 с.
4. Лобузiна К., Клочок А. Електронний каталог НБУВ: проблеми адаптації до умов сучасного інформаційного середовища. *Бібл. вісник*. 2011. № 4. С. 3–10.
5. Лобузiна К. В. Сучасні підходи до інтеграції електронних бібліотечних інформаційних ресурсів. *Вісн. Кн. палати*. 2012. № 12. С. 24–28.
6. Лобузiна К., Галицька С., Орешина Н. Формування системи відповідності між Рубрикатором НБУВ і УДК в електронному каталозі / К. В. Лобузiна. *Бібл. вісник*. 2018. № 4. С. 10–14.
7. Никольская И. Ю. Формирование системы тематической классификации с целью развития информационного обмена в научно-технической сфере. *Информационное обеспечение науки: новые технологии: сборник научных трудов*. Москва: БЕН РАН, 2015. С. 97–104.
8. Розеншильд-Паулин Л. К., Пшеницына В. А. Справочный аппарат к библиотечным фондам БЕН РАН. *Научно-техническая информация. Сер. 1. Организация и методика информационной работы*. 2006. № 10. С. 16–20.
9. Скарук Г. А. Возможности поиска по классификационным индексам в systemling.narod.ru/udc/электронном каталоге. *Науч. и техн. б-ки*. 2016. № 3. С. 19–29.
10. Скарук Г. А. Принципы комплексного использования лингвистических средств тематического поиска в электронном каталоге. *Науч. и техн. б-ки*. 2014. № 2. С. 72–76.

References

1. Agarkova, I. A., Shcherbinina, G. S. (2011). Lingvisticheskoe obespechenie protsessov katalogizatscii nauchnoi biblioteki [Linguistic support of the processes of cataloging a scientific library]. *Biblioteki Vuzov Urala*, 10, 89-110. [In Russian].
2. Gilarevskii, R. S., Shapkin, A. V., Belozerov, V. N. (2008). *Rubrikator kak instrument informatsionnoi navigatsii* [Rubricator as an information navigation tool]. St. Petersburg, Russia: Professia. [In Russian].
3. Lobuzina, K. V. (2010). *Bibliotichni klasyfikatsii v suchasnykh informatsiynykh servisakh* [Library classification of modern information services]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
4. Lobuzina, K. V., Klochok, A. H. (2011). Elektronnyi katalog natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: problemy adaptatsii do umov suchasnoho informatsiinoho seredovyshcha [The electronic catalog Vernadsky National Library: Problems of adaptation to the modern information environment]. *Bibliotichni Visnyk*, 4, 3-10. [In Ukrainian].
5. Lobuzina, K. V. (2012). Suchasni pidkhody do intehratsii elektronnykh biblioteknykh informatsiynykh resursiv [Current approaches to the integration of electronic library information resources]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty*, 12, 24-28. [In Ukrainian].
6. Lobuzina, K. V., Halytska S. V., Orieshyna N. V. (2018). Formuvannya systemy vidpovidnosti mizh Rubrikatorom NBUV i UDK v elektronnomu katalozі [Formation of the correspondence system between the Rubrikator VNLU and UDC in the electronic catalog]. *Bibliotichni Visnyk*, 4, 10-14. [In Ukrainian].

7. Nikolskaia, I. Yu. (2015). Formirovanie sistemy tematicheskoi klassifikatsii s tseliu razvitiia informatsionnogo obmena v nauchno-tekhnicheskoi sfere [Formation of a system of thematic classification for the purpose of developing information exchange in the scientific and technical sphere]. *Informatsionnoe Obespechenie Nauki: Novye Tekhnologii* (pp. 97-104). Moscow, Russia: BEN RAS. [In Russian].

8. Rozenshild-Paulin, L. R., Pshenitsyna, V. A. (2006). Spravochnyi apparat k bibliotечnym fondam BEN RAN [Reference device to library collections BEN RAS]. *Nauchno-Tekhnicheskaiia Informatsiia. Ser. 1. Organizatsia i Metodika Informatsionnoi Raboty, 10*, 16-20. [In Russian].

9. Skaruk, G. A. (2016). Vozmozhnosti poiska po klassifikatsionnym indeksam v systemling.narod.ru/udc/elektronnom kataloge [Search capabilities by classification indexes in the systemling.narod.ru/udc/electronic catalog]. *Nauch. i Tekhn. B-ki, 3*, 19-29. [In Russian].

10. Skaruk, G. A. (2014). Printcipy kompleksnogo ispolzovania lingvisticheskikh sredstv tematicheskogo poiska v elektronnom kataloge [Principles of integrated use of linguistic means of thematic search in the electronic catalog]. *Nauch. i Tekhn. B-ki, 2*, 72-76. [In Russian].

Kateryna Lobuzina,

Doctor in Social Communications, Head of Institut of Information Technologies, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Svitlana Halytska,

Researcher, Department of integrated processing of documents, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

THEMATIC SEARCH IN THE ELECTRONIC CATALOGS OF NATIONAL LIBRARIES

The article deals with means of thematic search by the library classification in electronic catalogs of national libraries. Comparative features of various information and library search engines are considered. It is found out that the presentation of the classification system is important in the form of an interactive hierarchical thematic knowledge tree, which allows the user to restrict the search to a certain thematic branch. A necessary element of modern inter-library communication is also the required introduction to the national library system of thematic search of an international classification system, such as UDC.

К е у о р д s: information retrieval system, subject search, thematic navigator of the Vernadsky National Library of Ukraine.

Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosiivskyi ave., Kyiv, 030039, Ukraine
E-mail: galizkaya@nbuv.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 20.11.2018 р.